

Marian Balwierz

"Theologie im kontext", [b.m.] 1983 : [recenzja]

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 17, 268-270

1984

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wskazuje na związek, a nawet podaje cytaty. Mówi o korzystaniu przez Schefflera z dziedzictwa tradycji Ojców Kościoła, powołuje się za nim na autorytet Augustyna, Cypriana i innych pisarzy kościelnych, nie podając żadnej lokalizacji źródłowej. Być może, iż praca doktorska dla potrzeb publikacji została skrócona właśnie przez pominięcie dokumentacji źródeł.

Praca, choć z tytułu sugeruje ujęcie całości teologii Anioła Ślązaka, faktycznie przedstawia tylko najważniejsze zagadnienia. Stosowniejszy więc byłby tytuł: „Zagadnienia podstawowe teologii Schefflera” lub „Zarys teologii”. Nie wiem również, dlaczego autorka nazwała Plotyna agnostykiem (s. 81), być może przez połączenie — również błędne — teologii apofatycznej, negatywnej z agnostycyzmem.

Niewątpliwą zasługą autorki jest nie tylko ujęcie podstaw teologii Anioła Ślązaka, jej podstawowych problemów, ale przede wszystkim przeprowadzenie w przekonujący sposób dowodu na bezpodstawność zarzutu panteizmu wobec jego systemu. Dla dalszych studiów, zwłaszcza w języku polskim, jest to praca pionierska. Anioł Ślązak zasługuje na zainteresowanie polskich teologów, choćby w tej mierze, jak zainteresowali się nim teologowie amerykańscy czy japońscy (bibliografia!). Dla historyka rekatolicyzacji Śląska postać Anioła Ślązaka urasta do symbolu pokojowej siły kościoła katolickiego na tych terenach.

Ks. Wincenty Myszor

THEOLOGIE IM KONTEXT. Informationen über theologische Beiträge aus Africa, Asien, Ozeanien und Lateinamerika 4 (1983) nr 1—2.

Zgodnie ze wskazaniami ojców Soboru Watykańskiego II (por. DM 22) młode Kościoły świata podjęły badania teologiczne zmierzające do dostosowania ich własnego życia chrześcijańskiego do ducha i charakteru poszczególnych kultur lokalnych. Tym samym tradycje partykularne, przepojone światłem ewangelii, zostają przyjęte do katolickiej jedności. Aby rzeczywiście następował ów proces przyjmowania, trzeba stałego informowania Kościoła Powszechnego o postępach i wynikach badań prowadzonych przez teologów młodych Kościołów lokalnych. Informacji wymaga także autentyczne prowadzenie dialogu między szkołami teologicznymi. Tym nagłym potrzebom próbują przynajmniej częściowo zaradzić redaktorzy wydawanego od roku 1979 półrocznika „Theologie im Kontext”. Ukazuje on się nakładem Instytutu Misjologicznego w Aachen, staraniem czterech redaktorów — pracowników tego Instytutu — i ich trzech współpracowników. Są to: Hermann Janssen (redaktor naczelny), Georg Evers, Thomas Kramm, Ludwig Wiedenmann, Raul Fornet-Betancourt, Gerhard Kuhn i Jemin Ri. Zgodnie z intencjami wydawców biuletyn jest głównie przeznaczony dla bibliotek instytutów misjologicznych. Poszczególni teologowie mogą zamówić w redakcji tego periodyku fotokopie interesujących ich materiałów. W Polsce numerami tej publikacji dysponuje Biblioteka Instytutu Pastoralnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Głównym celem działalności autorów tego bardzo potrzebnego biuletynu jest zapoznanie jego czytelników z nowymi nurtami i aktualnymi problemami teologii rozwijającej się w kontekście życia młodych Kościołów Trzeciego Świata. Aby taki cel osiągnąć, prezentują oni treść wybranych czasopism specjalistycznych, ukazujących się w ośrodkach teologicznych Afryki, Azji, Oceanii i Ameryki Łacińskiej. Pochodzenie czasopisma z terenów Trzeciego Świata jest warunkiem omówienia jego treści w biuletynie niemieckim. Po wtóre, czasopismo musi mieć ściśle teologiczny charakter. Redaktorzy biuletynu „Theologie im Kontext” z góry zatem wykluczają z omówienia periodyki o charakterze religioznawczym, kulturalnym, socjologicznym oraz o mieszanym treściach.

Po trzecie, czasopismo teologiczne, którego treści są prezentowane w biuletynie, musi być organem teologów katolickich. Jedyny wyjątek od tej zasady stanowią najważniejsze teologiczne periodyki protestanckie o wybitnie ekumenicznym charakterze. Listę czasopism teologicznych wybranych do stałego omawiania, odpowiadających wskazanym kryteriom, zawiera „Theologie im Kontext” 4 (1983) nr 2, 5—8.

Całkowita treść wybranych czasopism teologicznych z Trzeciego Świata jest prezentowana w potrójny sposób. W związku z tym cały biuletyn podzielony jest na trzy główne części uzupełnione w części czwartej indeksem autorów oraz indeksem analitycznym. Poszczególne części **prezentują** najpierw całkowitą zawartość treściową wybranych czasopism (**część I**), następnie streszczenia wybranych artykułów (**część II**) oraz zamieszczone w trzeciej części sprawozdania z ważniejszych spotkań teologicznych w Trzecim Świecie. Ta stała klasyfikacja przedstawianych informacji jest podkreślona także przez formę zewnętrzną biuletynu, albowiem każda z wymienionych jego części jest stale drukowana na kartkach papieru o odmiennym kolorze (zielony, żółty, szary i biały).

Część pierwsza — **przedstawiająca** pełną treść poszczególnych czasopism teologicznych Trzeciego Świata — jest najbardziej obszerna. Jednakże poszczególne artykuły są w niej **prezentowane** w bardzo ogólny sposób. Taka **prezentacja** zawiera imię i nazwisko autora, tytuł artykułu i numery stron periodyku, w którym został on opublikowany. Tytuły rozpraw wydrukowanych w **językach** lokalnych są najczęściej podane w tłumaczeniu niemieckim. W tym samym języku **jest** następnie sformułowana jednozdaniowa prezentacja głównej problematyki poruszanej przez autora omawianego artykułu. Pojęcia najbardziej podstawowe są przez autorów tego streszczenia podkreślone. Wszystkie omawiane pozycje są oznaczone **kolejnymi** cyframi, tworzącymi dla całego biuletynu numerację ciągłą w danym zeszyte. Do odpowiednich numerów tego oznakowania **odsyłają informację** zawarte w indeksach. Poza tym podanie odpowiedniego numeru w nawiasach **informuje** czytelnika o tym, że dana **pozycja** jest także streszczona w drugiej lub trzeciej części tego samego zeszytu biuletynu z Aachen.

Druga część biuletynu — drukowana stale na żółtym papierze — zawiera obszerniejsze streszczenia artykułów wybranych z tych, które zostały zasygnalizowane w części pierwszej. Racja decydująca o umieszczeniu takiego streszczenia znajduje się w treści samego artykułu. Według redaktorów biuletynu niemieckiego, streszczony artykuł musi dotyczyć wprost jakiegoś ważnego aspektu teologii kontekstualnej z Trzeciego Świata. Drugą **racją** jego wyboru jest **jego** przydatność na niemieckim gruncie teologicznym. Jednakże same streszczenia nie **zawierają** indywidualnego wartościowania prezentowanych materiałów. Po prostu jedynie podają one treść wybranych artykułów. Każde ze streszczeń opatrzone jest dwoma **hasłami** pomocniczymi. W ten sposób poszczególne streszczenie jest już całkowicie przygotowane do ewentualnego kopiowania jako karta do kartoteki prowadzonej na foliach o formacie A5. Wydaje się, że z różnych względów ta część biuletynu „Theologie im Kontext” jest najbardziej wartościowa.

Osobną, trzecią część przedstawionego materiału o teologii kontekstualnej stanowią sprawozdania ze specjalistycznych konferencji teologów. Spotkania te muszą być tego samego charakteru, **jaki mają** prezentowane w szerszych streszczeniach artykuły wybrane. Poza tym **konferencja** musi mieć ważne znaczenie regionalne, a nie tylko lokalne. Sprawozdania dotyczą jedynie tych spotkań teologicznych, które odbyły się w tym samym czasie, w jakim zostały opublikowane prezentowane wcześniej artykuły. Tym samym w wielu wypadkach sprawozdania **konferencyjne** umieszczane w **kolejnych** numerach biuletynu „Theologie im Kontext” opierają się na **dokumentacjach** gromadzonych przez instytuty misjologiczne. Dlatego na zakończenie każdego sprawozdania jest dokładnie podane źródło służące za podstawę **dla** dokonanej prezentacji.

Dużym ułatwieniem dla czytelnika **poszukującego** szczegółowego materiału teologicznego są doskonałe indeksy zredagowane **jako** oddzielna część biuletynu. Warto zaznaczyć, że indeks rzeczowy nie tylko zawiera główne hasła, ale także bardzo często kilka podhasła. Porządkuje to daną problematykę według zagadnień najbardziej dla niej wiodących.

Na wspomnianej **już** liście czasopism teologicznych, których treść stale **jest** prezentowana w biuletynie „Theologie im Kontext”, znajduje się 68 tytułów czasopism z adresami redakcji. Najwięcej, bo aż 36 czasopism pochodzi z Azji. Jedna trzecia, czyli 12

periodyków ukazuje się w Indiach, a 5 dalszych — w Japonii. Z Ameryki Łacińskiej pochodzi 15 czasopism, a z Afryki — dalszych 14. Najwięcej periodyków ukazuje się w pięciu krajach: Brazylii, Kolumbii, Meksyku, Nigerii i Zairze. W każdym z tych państw mają siedziby po trzy redakcje czasopism uwzględnionych przez redaktorów „Theologie im Kontext” w swoim biuletynie. Tylko trzy z stałe prezentowanych czasopism teologicznych ukazują się w całej Oceanii. Ta geograficzna charakterystyka publicystyki teologicznej młodych Kościołów wydaje się wskazywać nie tyle na niezbyt równomierny rozwój teologii w Trzecim Świecie, co raczej na wyraźne powstawanie nowych ośrodków skupiających najnowszą myśl teologiczną. Po prostu na świecie powstają nowe centra teologii katolickiej.

Obraz prezentowanego biuletynu byłby niepełny, gdyby nie uwzględniono w nim treści, jakie stara się on przekazać teologom europejskim. Treści te przede wszystkim zawiera druga część omawianej publikacji, mianowicie „Streszczenia wybranych artykułów”. W obu numerach „Theologie im Kontext” z roku 1983 streszczenia podzielono na cztery grupy tematyczne: teologia kontekstualna; pojedyncze pytania teologiczne; religie i dialog; społeczeństwo i rozwój. Teologia kontekstualna jest prezentowana zarówno w ogólności, jak i według klucza geograficznego. Ten ostatni nie tylko wyróżnia teologie poszczególnych kontynentów, ale także niekiedy poszczególnych Kościołów lokalnych, np. Kościoła indyjskiego. Poza tym można tutaj znaleźć streszczenia artykułów traktujących o istotnych zagadnieniach teologii kontekstualnej, jak np. hermeneutyka czy jej metodologia.

Najszerzy zakres problemów przedstawiony jest w drugiej grupie streszczeń, która dotyczy szczegółowych pytań teologicznych. Pierwszy numer „Theologie im Kontext” z roku 1983 zawiera streszczenia artykułów dotyczących następujących zagadnień: kształcenie teologiczne, małe grupy, teologia wyzwolenia, wyzwolenie a pojednanie, chrystologia, służby i urzędy, małżeństwo i rodzina, rady ewangeliczne, ewangelizacja, pojęcie Boga, inicjacja, inkulturacja, inkulturacja liturgii, ekumenizm oraz doświadczenie religijne. Lista ta w drugim numerze tego biuletynu z tego samego roku została uzupełniona następującą problematyką: eklezjologia, teologia fundamentalna a filozofia, katechiści, wychowanie moralne, objawienie, życie zakonne oraz zagadnienia pastoralne. Analogicznie jak w poprzedniej grupie, poszczególne zagadnienia teologiczne bardzo często są związane bądź to z określonym kontynentem, bądź też nawet z określonym krajem (np. Japonia, Indie, Korea, Indonezja itd.). W jednym numerze „Theologie im Kontext” więcej niż jedno streszczenie poświęcono artykułom dotyczącym następujących problemów: małe grupy i inkulturacja (w obu numerach) oraz chrystologia i eklezjologia (w pojedynczym numerze). Fakt ten zdaje się przede wszystkim wskazywać na kierunek zainteresowań samych redaktorów biuletynu z Aachen.

Streszczenia z trzeciej i czwartej grupy stanowią jedynie dosyć skromne uzupełnienia materiałów dotychczas przedstawionych przez redaktorów biuletynu „Theologie im Kontext”. W obu numerach tego biuletynu z roku 1983 znajdują się jedynie streszczenia sześciu artykułów traktujących generalnie o religiach i dialogu oraz o kontaktach chrześcijaństwa z islamem i buddyzmem. Również grupa czwarta w obu wspomnianych egzemplarzach zawiera jedynie osiem streszczeń artykułów dotyczących problemów społeczeństwa i rozwoju. Artykuły te dotyczą dosyć szczegółowych zagadnień związanych z życiem określonych społeczeństw Afryki, Indii czy Tanzanii, problemu rewolucji, teologii wyzwolenia oraz innych szczegółowych teologii Trzeciego Świata. Tak niska liczba streszczonych artykułów na tematy bardzo popularne w literaturze naukowej Trzeciego Świata świadczy o tym, iż rzeczywiście do streszczeń wybrano jedynie prace o wybitnie teologicznym charakterze.

Przydatność biuletynu „Theologie im Kontext” nie podlega dyskusji. Dosyć szeroki wachlarz prezentowanych w nim poglądów teologicznych z Trzeciego Świata zawierainformacje użyteczne dla adeptów wielu dziedzin teologicznych. Doskonałe opracowanie techniczne maksymalnie ułatwia korzystanie z tej publikacji. Jej użyteczność wzrasta i dlatego, że wiele z prezentowanych w nim czasopism teologicznych nie dociera do bibliotek naukowych w Europie i Ameryce Północnej. Ideałem byłoby posiadanie analogicznej publikacji w języku polskim.

Ks. Marian Balwierz